

Fin plen inviterer til spontan lek og aktivitet mer enn noe annet underlag.

Aktivitetsplen

Plener blir kritisert for å være «grønne ørkener» og klippingen gir klimautslipp og store kostnader i regnskapet. Kritikken er berettiget. Derfor må vi begrunne plener i offentlige anlegg og tilrettelegge for miljøvennlige og rimelige robotklippere.

TEKST OG FOTO: **AGNAR KVALBEIN**, PENSJONIST, TIDLIGERE GRESSFORSKER I NIBIO

Økt folkehelse er den beste begrunnelsen for å ha plen. Et selvfornyende, temperert, støtaborberende og vakkert underlag inviterer til lek, spill og moro. Plener er utgangspunkt for utvikling av de fleste ballspill og var naturlig arena for mange kappleiker og vennskapelige brytekamper i min og andres barndom.

Som et stueteppe

For noen år siden anla jeg en golfgreen midt i en park. Der så jeg hvordan en fin plen kan utløse glede og aktivitet. En barnehage hadde lagt sommeravslutningen til parken. To barn i flokken oppdaget den kortklippede greenen, der gresset lå som et stueteppe. De satte seg ned og dro av sko og strømper. Så trakk de forsiktig inn på greenen. Da de merket hvor fint underlag de hadde, begynte de å danse og stupe kråke. Snart fulgte de andre barna etter, og innenfor en ring av parkerte sko og strømper sprang, rullet og jublet femåringene i sommersola. Jeg tror ikke noe annet underlag kunne skapt en slik situasjon.

I parker og offentlige anlegg er vi med god grunn redd for stor slitasje. Når det blir hull i

en gressmatte er det vanskelig å reparere uten å bytte ut komprimert jord, sperre av og så på nytt. Men verdien av en aktivitetsplen er så stor at vi må lære å anlegge og drifte plen som tåler lek. Anlegget behøver ikke være så dyrt,

Hemmeligheten bak suksess med aktivitetsplen er å bygge opp og vedlikeholde et lag med grovporer som beskytter jorda under mot skadelig komprimering.

men det må settes av ressurser til regelmessig skjøtsel. Her følger en oppskrift på en aktivitetsplen.

Gode vekstforhold

Gress er lyskrevende planter, og overvintringsevnen blir betydelig bedre dersom det er rikelig med lys om høsten. Også tilgang på karbondioksid er viktig for fotosyntese, derfor er god luftbevegelse en fordel. Velg derfor et område fritt for bygninger og trær i sør og øst. Simuler at hele arealet får direkte lys minst seks timer om dagen også i slutten av oktober.

Aktivitetsplenen kan med fordel legges midt ute på en vanlig rekreasjonsplen. I alle fall er det viktig at det ikke er markerte innganger der slitasje kan bli stor. Deler av plenen kan godt ha små unduleringer for å markere at det ikke er en ballplass, men pass på tilstrekkelig flate arealer for dans og turn.

Jord som tåler tråkk

Fotballbaner og golfgreener blir anlagt med dyre, sandbaserte konstruksjoner med hengende vannspeil. Aktivitetsplener kan anlegges på

all slags godt drenert mineraljord. Overflatevannet må ikke bli stående. Det betyr minst to prosent fall og ingen synlige dumper. Rikelig med luftporer i topplaget er viktig. Dette laget må derfor være dominert av mellom- og grovsand. Summen av finsand og mindre partikler (silt og leir) skal utgjøre mindre enn 15 prosent. Legg ti cm sand på toppen og tilfør 2 kg/m² organisk gjødsel med lavt nitrogeninnhold, for eksempel Marihøne fra Norsk Naturgjødsel. Sand og gjødsel blandes forsiktig ned i jorda under med harv eller horisontalfreser. Vanlig jordfreser er ikke å anbefale, for målet er å hindre tydelig sjikt mellom sand og jord og at det blir økende sandinnhold mot toppen av jordprofilen. Legg mye arbeid i å få en jevn og fast jordoverflate før såing.

Vanningsanlegg

Plener tåler mye tørke uten å dø, men gress

må vokse for å tåle slitasje. Derfor anbefales automatisk vanningsanlegg til bruk i tørre perioder. Om kommunalt vann kan benyttes, behøver ikke kostnaden bli avskrekkende, for et vanningsanlegg skal ikke brukes ofte. Det er lønnsomt å lage et vanningsanlegg som sprer vannet jevnt, for tørrflekker oppstår lett på områder med dårlig dekning.

Robotklipper

Legg ned styrekabel og plasser ladestasjon på et egnet sted. Klipperen programmeres til å arbeide om natta. Robotklipperen stilles til å klippe så lavt som to cm. Plen som blir klipt ofte, tåler lavere klipping og vil bli merkbart tettere og finere enn plener som klippes ukentlig.

Så det beste gresset

Fotball gir helt spesielt sterk og konsentrert

Kortklippet gress markerer tydelig hvor aktivitetene skal foregå og frister publikum innpå.

slitasje, og gressmatta overlever vanligvis ikke uten regelmessig ettersåing med flerårig raigras (*Lolium perenne*). Det er dyrt og

Install Confidence.™ Install Rain Bird.®

S/48

RAIN BIRD

S48 VANNINGSANLEGG AS
Drengsrudbeken 11, 1383 Asker
tlf.: 66761777 www.s48.no

vanskelig. Mitt råd er derfor å markere at aktivitetsplenen ikke er for fotballtrening. Sett ikke ut mål, og gi gjerne plenen en fasjon som ikke minner om en fotballbane. En alminnelig blanding med de tre underartene av rødsvingel (*Festuca rubra*) 60 %, engrapp (*Poa pratensis*) 35 % og engkvein (*Agrostis capillaris*) 5 % vil være utmerket. Ved å bestille frøet hos et frøfirma kan du be om å få de beste sortene. Pakkene i hagesentre er ofte dominert av sorter som er rimelige å produsere (store frøavlinger) framfor sorter med høy brukskvalitet. En oppdatert oversikt over de beste plenfrøsortene finner du på www.scanturf.org.

Jeg anbefaler å så framfor å legge ferdigplen fordi det er rimeligere og gir et bedre resultat etter noen år. Vann godt og slodd over en ekstra gang før såing. Kjør gjerne over hele arealet med Gator/Workman eller lignende som har knastedekk. Da blir frøene trykket godt ned i jorda og spirer bedre. Dekk med fiberduk før du setter på vanningsanlegget. Duken bevarer fuktighet under spiring og hindrer at de store vandråpene vasker bort frøet. Videre inngroing og stell er vanlig fagarbeid, men husk hyppig gjødsling, gjerne med flytende, riktig balansert næringsløsning.

Stell av aktivitetsplen

Hemmeligheten bak suksess er regelmessig skjøtsel. Klippingen er overlatt til robotklipper. Dermed blir det frigjort tid til de to andre obligatoriske skjøtselstiltakene – gjødsling og dressing.

Tabell 1a og b. Ideell gjødselblanding for planter (del a.). Bland kjemikaliene ut i ti liter vann. Da vil blandingen inneholde den mengden næring some er oppgitt i tabellens del b. Næringsløsningen blir da 10 % nitrogen på volumbasis.

Tabell 1a.

Produkt / kjemikalium	kg
Ammoniumnitrat	1,83
Ammoniumsulfat	0,4
Kaliumnitrat	1,7
Kalsiumnitrat	0*
Magnesiumklorid	0,6
Fosforsyre (85 %)	0,45
Rexolin APN (Yara)	0,15

Tabell 1b.

Næringsstoff	Kjemisk tegn	kg
Nitrogen	N	0,9983
Fosfor	P	0,144
Kalium	K	0,6562
Magnesium	Mg	0,0654
Kalsium	Ca	0*
Svovel	S	0,0968
Jern	Fe	0,009
Mangan	Mn	0,0036
Sink	Zn	0,00195
Kobber	Cu	0,000375
Molybden	Mo	0,000375
Bor	B	0,00135

*Vann fra offentlige vannverk inneholder nok kalsium for moderat plantevekst.

Dressing med sand (av samme kvalitet som ble brukt ved anlegging) gjør vi for å tynne ut det døde organiske materialet som alltid dannes i plener, men som meitemarken normalt fjerner for oss i privathager. Sanden bidrar også til å jevne overflaten og til å beskytte vekstpunktet til gressplantene. Beregn ca. 1 cm sand i året (15 kg/m²), og tilfør dette fire til fem ganger i vekstsesongen i takt med tilveksten. Første dressing må utføres allerede før gressmatta blir åpnet for bruk!

Gjødsling bør gjøres hyppig og i små mengder. Når gjødselmengden blir liten, er det enklere å spre jevnt når vi bruker flytende gjødsel, men fingranulert gjødsel kan også brukes. (Flytende gjødsel kan være rimelig om du blander selv. Se Tabell 1 med oppskrift på en god gjødselblanding.) Slitasjeplen behøver omtrent 0,8 g N/m²/uke. Med litt erfaring vurderer du behovet for gjødsling på grunnfargen. Fortsett å gjødsle med avtakende doser om høsten så lenge gresset vokser.

Med korrekt dressing vil det normalt ikke være nødvendig med vertikalskjæring eller tilsvarende brutale inngrep, men om jordsmonnet er lett komprimerbart, kan det bli nødvendig å luften noen ganger de første årene. Etter hvert som sandlaget blir tykkere, vil behovet for lufting avta.

Vanning er nødvendig i tørre perioder for å holde gresset grønt og for å unngå utvikling av tørrflekker. Bruk en fuktighetsmåler (TDR-måler) og vann når vanninnholdet i de øverste 12 cm går under 10 prosent. Ikke gi mer enn det som skal til for å erstatte fordampingen, som er ca. 3 mm pr. døgn om sommeren. Om vanningsanlegget gir ujevn vanning, må mengden økes for å unngå tørre flekker.

Tilrettelegging for aktivitet

En bod for litt utstyr som kan lånes, eller avtale med en kiosk som leier ut enkelt utstyr for badminton, krocket, volleyball eller boccia vil være supert. Det som blir festet i plenen, må fjernes eller flyttes ukentlig for å unngå konflikter med robotklipperen. Barduner til ballnett kan også være utfordrende for klipperen.

Noen miljøer vil gjerne benytte en aktivitetsplen. I Kina er linjedans i parken vanlig. Men den største brukergruppen er nok barn. Nærhet til barnehager er supert. De kan også få sparke ball og oppleve hvor fint den ruller når gresset er kort. Alt blir artigere når underlaget er av høy kvalitet. ■

ALT I GRANITT OG SKIFER

**SIGVARTSEN
STEININDUSTRI**

Trondheimsveien 457, 0962 Oslo, tlf: 22 80 30 60
 Brubakkveien 14, 1083 Oslo, tlf: 21 05 84 00
 Industriveien 10, 1337 Sandvika, tlf: 67 52 10 30
 Husebysletta 39, 3414 Lierstranda, tlf: 32 84 00 48

WWW.SIGVARTSEN.NO